

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 35/2009 vp

Hallituksen esitys työnantajan kansaneläkemaksun poistamista koskevaksi lainsäädännöksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 18 päivänä syyskuuta 2009 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen työnantajan kansaneläkemaksun poistamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 147/2009 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Juha Rossi, sosiaali- ja terveysministeriö
- budjettineuvos Tuomas Sukselainen, valtiovarainministeriö

- osastopäällikkö Erkki Meriläinen, Kansaneläkelaitos
- ylitarkastaja Paula Väliverronen, Verohallitus
- lakimies Jarmo Pätäri, Akava ry
- asiantuntija Johan Åström, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- apulaisjohtaja Kaija Kallinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- ekonomisti Harri Hietala, Suomen Yrittäjät ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Suomen Kuntaliitto
- Kunnallinen työmarkkinalaitos
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansaneläkelakia, työnantajan sosiaaliturvamaksusta annettua lakia ja Verohallinnosta annettua lakia sekä kumottavaksi sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun ja työnantajan kansaneläkemaksun maksuprosentista annettu laki.

Työnantajan kansaneläkemaksu ehdotetaan poistettavaksi vuoden 2010 alusta. Maksua ei enää maksettaisi tammikuussa 2010 maksettavan palkan perusteella. Kansaneläkemaksun poistuessa Kansaneläkelaitoksen osuutta verotuskustannuksista ehdotetaan alennettavaksi 2,5 prosenttiyksikköä.

Esityksessä ehdotetaan tarkistettavaksi Kansaneläkelaitokselle maksettavaa valtion osuutta koskevia säännöksiä. Työnantajan kansaneläkemaksun poistumisen jälkeen valtio rahoittasi käytännössä yksin sekä kansaneläkkeiden kustannukset että kansaneläkerahastosta maksettavien etuuksien toimintakulut. Kansaneläkerahaston rahoitusomaisuuden vähimmäismääräksi vuoden lopussa ehdotetaan 3,5 prosenttia kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskuluista.

Lain voimaantulon jälkeen kansaneläkerahastoon tilitettäisiin joulukuussa 2009 maksettavien palkkojen perusteella tammikuussa 2010

maksettavat työnantajan kansaneläkemaksut sekä aikaisempien vuosien myöhässä maksettavat kansaneläkemaksut. Helmikuusta 2010 alkaen maksuun tuleva työnantajan sosiaaliturvamaksu muodostuisi yksinomaan työnantajan sairausvakuutusmaksusta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esityksen taustaa

Työnantajan kansaneläkemaksu ehdotetaan poistettavaksi kokonaan vuoden 2010 alusta. Osana hallituksen sopimaa talouden elvytyspakettia työnantajien työvoimakustannuksia alennettiin huhtikuun alusta 2009 alentamalla työnantajan kansaneläkemaksua 0,801 prosenttiyksikköä, jolloin maksu poistui kokonaan yksityisten työnantajien ensimmäiseen maksuluokkaan kuuluvilta. Tähän maksuluokkaan kuului noin 94 prosenttia työnantajista. Maksun alentamista koskeva laki on väliaikainen ja voimassa vuoden 2009 loppuun.

Työnantajan kansaneläkemaksua on ennen vuotta 2009 alennettu useaan otteeseen asteittain valtiontalouden voimavarojen puitteissa. Osana työllisyyden elvytystoimia työnantajien maksuja alennettiin kolme kertaa 1990-luvun alussa. Sen jälkeen kansaneläkemaksua on alennettu vielä useaan kertaan vuosina 1997—2008. Julkisen alan työnantajien kansaneläkemaksuja on samaan aikaan yhtenäistetty ja alennettu lähemmäs yksityisten alojen keskimääräistä maksutasoa. Työnantajan kansaneläkemaksujen osuus kansaneläkkeiden rahoituksesta oli vuonna 1989 vielä 54 prosenttia ja vuoden 2009 alussa noin 30 prosenttia.

Työnantajan kansaneläkemaksu on osa työnantajan lakisääteisiä pakollisia palkkaperusteisia työvoimakustannuksia, ja se määräytyy työnantajan maksamien palkkojen perusteella. Esityksen uudistuksen jälkeen kansaneläke rahoitetaan kokonaisuudessaan verovaroin eikä kansaneläke enää ole vakuutusmuotoinen etuus. Tätä muutosta puoltaa se, että kansaneläke on luonteel-

taan perusturvaetus ja perusturvaetuudet rahoitetaan pääsääntöisesti yleisin verovaroin. Valiokunta korostaa, ettei kansaneläkemaksun poistamisella ole vaikutusta kansaneläkkeen saajien asemaan.

Vaikutus työvoimakustannuksiin

Kansaneläkemaksun poisto alentaa välittömästi työnantajien työllistämiskustannuksia ja parantaa yritysten investointimahdollisuuksia nopeasti syventyneessä taantumassa. Palkkaan perustuvien kustannusten alentamisella vähennetään painetta työvoiman lomautuksiin ja irtisanomisiin. Kansaneläkemaksun poistamisen elvytysvaikutus on täysimääräinen vuonna 2010, jolloin työttömyysasteen on ennakoitu nousevan yli kymmenen prosentin. Valtiovarainministeriö on arvioinut, että työnantajan kansaneläkemaksun poistaminen tukee työvoiman kysyntää usean vuoden aikavälillä yhteensä noin 10 000 hengellä. Talouden taantumana aikana tämä merkitsee lähinnä työvoiman supistamistarpeen pienenemistä. Kansaneläkemaksun jo toteutuneen alentamisen ja poistamisen on arvioitu keventävän työnteon veroastetta vuositasolla noin 1 065 miljoonaa euroa.

Työvoimakustannusten alentamisen lisäksi kansaneläkemaksun poistamisella kannustetaan yrityksiä tekemään investointeja. Tämä kannustusvaikutus on suurin pääomavaltaisissa yrityksissä, jotka maksavat toisen tai kolmannen maksuluokan mukaista kansaneläkemaksua.

Vaikutus julkiseen talouteen

Kansaneläkemaksun poisto helpottaa kuntien tilannetta ja parantaa työllistämismahdollisuuksia.

sia kuntatalouden kannalta muutoin hankalassa suhdannetilanteessa. Kuntatyönantajien maksut alenisivat vuonna 2010 noin 152 miljoonaa euroa, seurakuntien maksut noin 5 miljoonaa euroa ja valtiotyönantajien maksut noin 52 miljoonaa euroa. Kansaneläkemaksun poistamisen välillisenä vaikutuksena kuntien saamien valtionosuuksien arvioidaan alenevan vuonna 2010 noin 50 miljoonaa euroa. Yhteisöveron tuotto kasvaa työnantajien kansaneläkemaksun poistamisen vuoksi aiempaa suuremmaksi. Kuntien osalta maksun poistamisen vaikutus yhteisöveron tuottoon on arvioitu 75 miljoonaksi euroksi ja seurakuntien osalta 6 miljoonaksi euroksi. Maksujen poistamisen nettovaikutus vuonna 2010 kuntiin olisi siten noin 177 miljoonaa euroa menoja keventävä.

Kansaneläkemaksun poistamisesta aiheutuva valtion nettomenojen kasvu vuonna 2010 vuoteen 2009 verrattuna on noin 393 miljoonaa euroa, kun otetaan huomioon valtion työnantajana maksamien kansaneläkemaksujen poistuminen ja maksettavien valtionosuuksien pieneneminen. Valtion saamien yhteisöverotulojen arvioidaan kasvavan kansaneläkemaksun poistamisen johdosta vuonna 2010 noin 152 miljoonaa euroa. Kansaneläkerahaston rahoitusomaisuuden vähimmäismäärän alentaminen 3,5 prosenttiin pienentäisi valtion menoja vuonna 2010 kerta- luontoisesti noin 38 miljoonaa euroa.

Kansaneläkerahastoon tilitettävien kansaneläkemaksutuottojen arvioidaan alenevan vuonna 2010 noin 627 miljoonaa euroa kuluvaan vuoteen verrattuna. Vuonna 2010 valtio rahoittaa kansaneläkemaksun poistamisen kustannukset pääosin valtion lainanottoa lisäämällä. Valtioneuvoston päätöksen mukaan tämän jälkeen työnantajien kansaneläkemaksun poistosta valtiolle aiheutuvia tulonmenetyksiä kompensoidaan korottamalla sähkön, polttoöljyn, kivihii- len ja maakaasun valmisteveroa nettomääräisesti noin 750 miljoonalla eurolla vuodesta 2011 alkaen.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan verojen korotukset pyritään painottamaan kansaneläkemaksun poistamisesta hyötyvälle elinkeinoelämälle. Veronkorotusten kohdentumisessa

eri energiatuotteisiin pyritään ottamaan huomioon kansaneläkemaksun poiston kohdistuminen eri päätoimialoille siinä määrin kuin se energiaverojärjestelmän summaarinen luonne huomioon ottaen on mahdollista. Veronkorotuksista kaikkiaan noin 515 miljoonaa euroa kohdistuisi elinkeinoelämälle ja loput 235 miljoonaa euroa kotitalouksille. Kotitalouksien osalta kohdentumista ei saadun selvityksen mukaan kuitenkaan ole valtiovarainministeriössä tarkasti selvitetty.

Valiokunta toteaa, että energiaverojen korotuksilla tulee olemaan vaikutusta myös kuntien talouteen. Korotukset vähentävät kuntien yhteisöverotuottoja vuonna 2011 noin 60 miljoonalla eurolla ja lisäävät kuntien sähkönkulutuksen kustannuksia noin 20 miljoonalla eurolla.

Kansaneläkelaitoksen rahoitus

Hyväksyessään hallituksen esityksen työnantajan kansaneläkemaksun alentamista koskevaksi väliaikaiseksi lainsäädännöksi (HE 11/2009 vp) sosiaali- ja terveysvaliokunta edellytti, että hallitus huolehtii pitkäjänteisesti Kansaneläkelaitoksen toimintamenojen kestävästä rahoituksesta sekä laitoksen riittävästä maksuvalmiudesta (StVM 5/2009 vp). Valiokunta totesi, että Kansaneläkelaitoksella on oltava säännöllisesti maksettavaa eläkemenoa varten tarvittava vakaa ja turvaava rahoitus sekä riittävä puskuri talouden ja maksuliikenteen ennakoimattomien häiriöiden varalle.

Ehdotettujen lainmuutosten tarkoituksena on säilyttää Kansaneläkelaitoksen rahoitusasema ennallaan. Kansaneläkerahastosta maksettavien etuuksien maksuvalmiuden turvaamiseksi laissa säädetään edelleen rahastossa kalenterivuoden päättyessä olevan rahoitusomaisuuden vähimmäismäärästä. Vähimmäismääräksi ehdotetaan 3,5 prosenttia kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskuluista nykyisen 5 prosentin sijasta. Jos vähimmäismäärä on alittumassa, valtio lisää rahoitusosuuttaan vähimmäismäärän saavuttamiseksi.

Valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan kansaneläkerahaston rahoitusomaisuuden kuukausittainen vaihtelu on jatkossa merkittävästi pienempi kuin kansaneläkemaksujen aikana. Eh-

dotettu 3,5 prosentin vähimmäismäärä nostaa vuonna 2010 kansaneläkerahaston varojen keskimääräistä kuukauden alinta tasoa verrattuna alkuvuoden 2009 rahoitussäännöillä laskettuun tasoon ja parantaa siten kansaneläkerahaston maksuvalmiutta. Lisäksi maksuvalmiutta on tarkoitus parantaa aientamalla valtion osuuden maksamista nykyisestä niin, että valtion osuus maksettaisiin aina viimeistään kolme pankkipäivää ennen eläkkeiden maksamista.

Valiokunta toteaa työnantajan kansaneläkemaksusta luopumisen merkitsevän, ettei jatkossa työnantajan sosiaaliturvamaksusta enää

säädettä lailla. Sosiaaliturvamaksuna työnantajat maksavat pelkästään työnantajan sairausvakuutusmaksua. Sairausvakuutuslain mukaan sairausvakuutusmaksun maksuprosentti vahvistetaan vuosittain valtioneuvoston asetuksella.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina.

Helsingissä 20 päivänä lokakuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Juha Rehula /kesk
vpj. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
jäs. Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
Risto Autio /kesk
Maria Guzenina-Richardson /sd
Arja Karhuvaara /kok
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd

Jukka Mäkelä /kok
Markku Pakkanen /kesk
Päivi Räsänen /kd
Paula Sihto /kesk
Satu Taiveaho /sd
Lenita Toivakka /kok
Erkki Virtanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Kansaneläkemaksun maksuprosenttia on muutettu viimeksi huhtikuun alusta 2009. Osana hallituksen 30 päivänä tammikuuta 2009 sopimaa talouden elvytyspakettia työnantajien työvoimakustannuksia alennettiin alentamalla työnantajan kansaneläkemaksua 0,801 prosenttiyksiköä. Maksunalennuksen jälkeen kansaneläkemaksun suuruus on yksityisillä työnantajilla maksuluokittain 0,00, 2,20 tai 3,10 prosenttia palkasta. Yksityisten työnantajien keskimääräinen kansaneläkemaksu on vuonna 2009 noin 0,77 prosenttia palkasta. Muilla työnantajilla (kunta, kuntayhtymä, kunnallinen liikelaitos, evankelisluterilainen kirkko tai sen seurakunta, seurakuntayhtymä, ortodoksinen kirkkokunta tai sen seurakunta, valtio, valtion laitos ja Ahvenanmaan maakunta) kansaneläkemaksun suuruus on 1,05 prosenttia ja julkisen alan työnantajilla keskimäärin 1,25 prosenttia palkasta. Maksun alentamista koskeva laki on voimassa vuoden 2009 loppuun.

Hallitus esittää työnantajan kansaneläkemaksun poistamista 1.1.2010 lähtien. Kansaneläkemaksun poistamisen tarkoituksena on hallituksen esityksen perustelujen mukaan alentaa sekä yksityisen että julkisen alan työnantajien työvoimakustannuksia ja lieventää paineita lomautuksiin ja irtisanomisiin. Tarkoitus on myös vahvistaa työeläkkeiden rahoitus pohjaa ja kompensoida tästä työnantajille koitua lisärasitus.

Kansaneläkemaksun poisto pienentää yksityisen sektorin, kuntien ja seurakuntien työvoimakustannuksia. Kansaneläkevakuutusmaksun tuotto on tänä vuonna noin 1,1 miljardia euroa. Siitä yksityisten työnantajien osuus on 700—800 miljoonaa euroa. Kuntien menoja maksun poisto alentaa nettona noin 177 miljoonaa euroa vuodessa.

Kansaneläkemaksun alentamisen ja poiston työllisyys- ja elvytysvaikutuksista ei näyttöä

Lakiesityksessä kansaneläkemaksun poistoa perustellaan työnantajien työvoimakustannusten alenemisesta syntyvällä elvytysvaikutuksella ja

työeläkkeiden turvaamisella. Muita perusteluita ei esityksestä löydy.

Tutkittua näyttöä työnantajan kansaneläkemaksun poiston vaikutuksista työllisyyteen ei ole. Jo 1990-luvulla kansaneläkemaksua alennettiin työllisyyden parantamiseksi, mutta pysyviä vaikutuksia ei voitu osoittaa. Vuodesta 2003 lähtien on Pohjois- ja Itä-Suomessa sekä saaristokunnissa kokeiltu työnantajan sosiaaliturvamaksun poistoa yrityksiltä. Nämä kokeilut eivät ole synnyttäneet lisää työpaikkoja. Korkeintaan ne ovat saattaneet pienentää työpaikkojen vähenemistä, mutta kestävä näyttöä ei siitäkään ole. Myös kansainväliset tutkimustulokset työnantajamaksujen muutosten ja porrastusten vaikutuksista ovat varsin ristiriitaisia.

Kansaneläkemaksun poisto toki vähentää työnantajien kustannuksia. Kuitenkaan suomalaisten yritysten tuotannon aleneminen ei pääsääntöisesti johdu niiden kilpailukyvyen heikkenemisestä, vaan lähinnä kansainvälisen rahoituskriisin synnyttämästä kysyntälamasta, joka on levinnyt Suomeenkin. Siten työnantajakustannusten alentamisella Suomessa ei ole juurikaan elvyttävää vaikutusta.

Hallituksen esityksessä perustellaan kansaneläkemaksun alentamista sillä, että se lieventää painetta lomautuksiin ja irtisanomisiin. Työnantajan sosiaaliturvamaksujen kokonaismäärässä kansaneläkemaksu muodostaa kuitenkin varsin pienen osuuden. Jotta nyt esitetty kansaneläkemaksun poisto "elvyttäisi" yhden työpaikan verran, pitää yrityksessä olla vähintään 35 työntekijää. Kansaneläkemaksun poistuminen kunnilta on toki elvytyksellisestikin myönteinen asia. Samaan ja parempaan olisi kuitenkin päästy osoittamalla kunnille sosiaali- ja terveystoimen valtionosuuksia muuhunkin kuin vain veronmenetysten kompensointiin ja palauttamalla kunnille niiltä valtiolle "ryöstetyt" asiakasmaksutulojen korotukset.

Kansaneläkemaksun poistoa suurempi välitön työllisyysvaikutus saataisiin aikaan, jos vastaava summa käytettäisiin suoraan työllistäviin

hankkeisiin eli julkiseen kulutukseen (palvelutuotantoon) ja investointeihin.

Perusturvan rahoitus vaarantuu ja yhteiskunnallinen epätasa-arvo lisääntyy

Kansaneläkkeiden rahoitus on poiston jälkeen sataprosenttisesti riippuvainen valtion budjetista. Kansaneläke menettää kokonaan sosiaalivakuutusluonteensa, ja siitä tulee osa yleistä sosiaaliturvaa. Kansaneläkkeiden rahoitus on turvattu lailla, joten kansaneläkevakuutusmaksun poisto ei välittömästi vaaranna eläkkeensaajien asemaa. Yleisen sosiaaliturvan rahoitus joutuu kuitenkin aina kamppailemaan budjetikehyksen muiden menojen kanssa. Niihin on aina liittynyt ja liittyy jatkossakin vuosittaisissa budjetti- ja kehyskäsitteilyissä poliittisia kiistoja, jotka tekevät rahoituksesta nykyistä epävarmemman. Yli miljardin euron maksutulon poistuminen perusturvan rahoitusperustasta ei voi olla vaikuttamatta etuuksien tulevaan kehitykseen.

Hallituksen esityksen mukaan valtio rahoittaa kansaneläkemaksun poistamisen kustannukset vuonna 2010 pääosin valtion lainanottoa lisäämällä. Tämän jälkeen kansaneläkemaksun poistaminen on sovittu rahoitettavaksi pysyvästi korottamalla vuoden 2011 alusta sähkön, polttoöljyn, kivihiilen ja maakaasun valmisteveroa. Korotukset vaihtelisivat kevyen polttoöljyn noin 80 prosentin veronkorotuksesta maakaasun noin 328 prosentin veronkorotukseen.

Kansaneläkemaksun poiston korvaavalle rahoitukselle ei esitetä mitään vaikutus- ja kohtaantoarvioita. Ympäristö- ja energiaverojen kiristykset ovat ympäristön ja ilmastomuutoksen hidastamisen kannalta välttämättömiä, mutta niiden käyttö kompensoimaan kansaneläkemaksun poistoa on huono keino. Työnantajan kansaneläkemaksun poistosta aiheutuvista veronkorotuksista kaikkiaan noin 515 miljoonaa euroa kohdistuisi elinkeinoelämälle ja loput 235 miljoonaa euroa kotitalouksille. Kotitalouksien osalta kohdentumista ei saadun selvityksen mukaan kuitenkaan ole valtiovarainministeriössä tarkasti yritetty selvittää, koska lähtökohtaisesti myös kaikki elinkeinoelämän kustannukset välittyvät kuluttajien maksettaviksi. Tässä yhtey-

dessä hallituksen esityksessä olisi tullut ehdottomasti osoittaa sitovasti, miten kansaneläkemaksun poisto rahoitetaan kestävästi ja siten, ettei kansalaisten välinen tasa-arvo kohtuuttomasti vaarannu.

Kansaneläkerahaston nettorahoitusomaisuuden vähimmäismäärää ei tule laskea

Hallituksen esityksen mukaan kansaneläkerahaston maksuvalmius turvattaisiin rahoitusomaisuuden vähimmäismääräsäännöksellä, jonka mukaan rahaston nettorahoitusomaisuuden tulisi olla nykyisen viiden prosentin sijasta vähintään 3,5 prosenttia kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Jos vähimmäismäärä olisi alittumassa, valtio lisäisi vuoden lopussa rahoitusosuuttaan mainitun määrän saavuttamiseksi. Lisäksi säädettäisiin nykyisen kaltaisesta rahaston maksuvalmiuden turvaavasta viimekätisestä valtion maksuvalmiussuorituksesta.

Valiokunnalle antamassaan lausunnossa Kansaneläkelaitos kritisoi em. ehdotusta ja katsoo, että kansaneläkerahaston vähimmäismäärä tulee säilyttää nykyisellään eli 5 prosentissa kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista (mikä vastaisi noin 130 miljoonaa euroa). Käytännössä tämä määrä riittäisi kunkin kuukauden ensimmäisen kansaneläke-erän maksamiseen.

Vuonna 2008 kansaneläkettä maksettiin noin 680 000 eläkkeensaajalle, joista täyttä kansaneläkettä saavia oli reilut 91 000. Kansaneläkelain mukaista perhe-eläkettä maksettiin noin 30 000 saajalle ja lapsikorotusta puolestaan noin 14 000 saajalle. Kansaneläke-etuudet ovat monelle ensisijainen ja välttämätön tulonlähde. Käsitellessään keväällä kansaneläkemaksun alentamista koskevaa lakiehdotusta (HE 11/2009 vp) eduskunta edellyttikin hallituksen huolehtivan pitkäjänteisesti Kansaneläkelaitoksen toimintamenojen kestävästä rahoituksesta ja laitoksen riittävästä maksuvalmiudesta. Samoin Kansaneläkelaitoksen valtuutetut ovat edellyttäneet, että vähintään viiden prosentin pysyvä "puskuri" tulee säilyttää talouden ja maksuliikenteen odottamattomien häiriöiden varalta.

Kansaneläkerahaston viiden prosentin vähimmäismäärän säilyttäminen ei myöskään lisää valtion kustannuksia, sillä kansaneläkkeen saajien määrä ei tulevina vuosina kasva.

Kansaneläkelaitoksen toiminnan tehokkuus ja varmuus vaativat myös, että sillä on edellytykset toteuttaa pitkäjänteistä ja suunnitelmallista osaavan henkilöstön rekrytointia sekä palvelukanavien ja tietojärjestelmän määrätietoista kehittämistä. Kelassa esimerkiksi suunnitellaan mittavaa, vuonna 2010 käynnistettävää etuusarkkitehtuurin muutoshanketta, jossa on tarkoitus mm. tehostaa ratkaisutyötä, integroida sähköiset palvelut tiiviimmin etuusjärjestelmiin ja kehittää Kelan palvelutyötä. Hankkeen koon vuoksi toteutuksen tavoiteaikatauluksi on asetettu vuodet 2011—2021 ja työmääräksi on arvioitu noin 1 500 henkilötyövuotta. Tämän välttämättömän ja mittavan hankkeen käynnistäminen edellyttää ehdotonta varmuutta rahoituksen riittävydestä kaikissa olosuhteissa ja hankkeen koko toteutusajan. Myös näistä syistä on nykyisen suuruisen puskurin säilyttäminen kansaneläkerahastossa perusteltua.

Kansaneläkemaksun poisto ei ole vastaus kuntien talousahdinkoon

Kansaneläkemaksun poistoa perustellaan siitä mm. kunnille aiheutuvalla säästöllä. Kansaneläkemaksun poistamisen nettovaikutuksen arvioidaan keventävän kuntien menoja vuosittain noin 177 miljoonalla eurolla.

Kun työnantajan kansaneläkemaksun poisto kuitenkin rahoitetaan tulevaisuudessa mm. energiaverojen kiristyksillä ja työeläkemaksujen korotuksilla, ei kuntien rahoitusasema parane kuin korkeintaan hetkellisesti. Energiaverojen kiristykset vähentävät kuntien yhteisöverotuottoja vuonna 2011 noin 60 miljoonalla eurolla ja lisäävät kuntien sähkönkulutuksen kustannuksia noin 20 miljoonalla eurolla. Työeläkemaksujen korotus 1,6 prosenttiyksiköllä vuosina 2011—2014 lisää kuntien menoja ja heikentää niiden veropohjaa.

Kuntaliitto arvioi, että vuodesta 2010 tulee kuntatalouden vaikein vuosi sitten 1990-luvun laman ja että kuntatalouden ahdinko jatkuu vielä 4—5 vuoden ajan. Huomioiden kuntien erittäin vaikea taloustilanne ja toisaalta kuntien tehtävien laajeneminen sekä väestön ikääntymiskehityksestä kunnille aiheutuvat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden ja palvelurakenteiden uudistamistarpeet tulisi kuntien valtionosuuksia jo ensi vuonna korottaa merkittävästi. Tähän mennessä hallitus on huolehtinut vain tehtyjen verovähennysten ja lakisääteisten valtionosuuksien indeksitarkistusten korvaamisesta. Odotettavissa olevaa kuntien tulojen laskua ja palvelutarpeiden kasvusta aiheutuvaa tuen tarvetta hallitus ei siis toimenpiteillään kompensoi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hylätään.

Helsingissä 20 päivänä lokakuuta 2009

Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Satu Taiveaho /sd

Maria Guzenina-Richardson /sd
Erkki Virtanen /vas

VASTALAUSE 2

Perustelut

Hallituksen esitys työnantajan kansaneläkemaksun poistamisesta vuoden 2010 alusta alentaa sekä yksityisen että julkisen alan työnantajien työvoimakustannuksia. Esitys lieventää nykyisessä suhdannetilanteessa paineita lomautuksiin ja irtisanomisiin. Maksun poistaminen vähentää kuntien menoja 152 miljoonalla eurolla, mikä osaltaan helpottaa kuntien vaikeaa taloudellista tilannetta. Samalla on tärkeää huolehtia, että kansaneläkkeiden rahoitus turvataan kestäväällä, luotettavalla ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla. Kansaneläkejärjestelmän merkitys suomalaiselle hyvinvoinnille on todella merkittävä, eikä järjestelmän rahoitusta tule vaarantaa.

Hallitus ei ole antanut tarkempaa esitystä suunnitelmista rahoittaa kansaneläkemaksun poistoa energia- ja ympäristöveroja korottamalla. Myöskään selvitystä mahdollisten kompen-

saatiokeinojen sosiaalisista ja taloudellisista vaikutuksista eri väestöryhmiin ei ole annettu. Hallituksen olisi tullut antaa esitykset kokonaisuudessaan eduskunnan arvioitavaksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään yksi lausuma.

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa pikaisesti eduskunnalle selvityksen, kuinka kansaneläkkeiden rahoitus turvataan sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla työnantajan kansaneläkemaksun poistamisen jälkeen.

Helsingissä 20 päivänä lokakuuta 2009

Päivi Räsänen /kd